

УДК: 379.85:63.006

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ ЯК ФОРМИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

**ШЕВЧЕНКО І.В., ЗДОБУВАЧ,
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

Обґрунтовані теоретико-методологічні положення, науково-практичні рекомендації щодо підвищення ефективності розвитку сільського зеленого туризму. Проаналізовано стан сільського зеленого туризму як форми підприємництва.

Theoretical and methodological positions are grounded, scientific and practical recommendations on the increase of efficiency of development of rural green tourism. The state of green tourism is analyzed as the forms of enterprise

Постановка проблеми. Процеси соціально-економічних трансформацій, що відбуваються в аграрному секторі економіки України, зумовлюють пошук нових нетрадиційних організаційно-правових форм підприємництва, спрямованих на забезпечення економічного зростання та підвищення рівня життя сільського населення. Одним із пріоритетних шляхів подолання кризи, що склалась в аграрному секторі, є активізація сільського населення до підприємницької діяльності у невиробничій сфері, зокрема розвиток сільського зеленого туризму. Його становлення сприяє системному вирішенню організаційно-економічних проблем, пов'язаних із відтворенням трудового потенціалу в аграрній сфері, формуванням нових напрямів виробництва й реалізації сільськогосподарської продукції, підвищенням зайнятості сільського населення, зростанням доходів та підвищенням його життєвого рівня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання, що стосуються обґрунтування напрямків розвитку зеленого туризму в умовах функціонування суб'єктів підприємницької діяльності в аграрній сфері та розвитку особистих селянських господарств досліджувались рядом вітчизняних науковців: В. Васильєв, П. Горішевський, Л. Гут, Ю. Зінько, В. Кафарський, В. Косенко, М. Костриця, Н. Кудла, О. Лендел, В. Липчук, Н. Липчук, О. Моран, М. Рутинський, М. Товт, а також

зарубіжними вченими: К. Дронг, В. Котлінський, Я. Маєвський, С. Медлік, Я. Сікора та ін. Поряд з цим зелений туризм в більшості регіонів України знаходиться на етапі становлення та потребує наукового та організаційно-економічного обґрунтування перспектив розвитку.

Цілі статті полягають в обґрунтуванні теоретико-методологічних положень, науково-практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності розвитку зеленого туризму, визначенні основних причин, що гальмують його розвиток.

Виклад основного матеріалу. Сільський зелений туризм – це діяльність сільського населення, що пов'язана із сільським середовищем, сільським домогосподарством і видами діяльності, що ставлять в центрі уваги природу і людину. Зелений туризм, не має шкідливого впливу на оточуюче природне і культурне середовище, на відміну від масового, і, у той же час, робить істотний внесок у регіональний розвиток. Він дозволяє використовувати існуючий житловий фонд і не вимагає значних інвестиційних витрат. За сутністю свого економічного призначення сільський зелений туризм спрямований на одночасне задоволення потреб двох груп громадян: споживачів-відпочивальників, які утворюють попит на туристичні послуги відповідного рівня, та власників агроосель, що задовольняють їх потреби. З огляду на взаємну зацікавленість і залежність цих суб'єктів туристичної діяльності, між ними виникають економічні відносини у процесі становлення й розвитку сільського зеленого туризму як підприємницької діяльності.

Функції кожного з учасників туристичної діяльності та механізми їх взаємовпливу повинні бути узгодженими й збалансованими настільки, щоб відповідати інтересам і потребам кожного з них, функціонуючи при цьому у відповідності до діючої нормативно-правової бази. Обов'язковою передумовою успішного розвитку сільського зеленого туризму є здатність суб'єктів підприємницької діяльності прогнозувати динаміку й тенденції його подальшого розвитку та забезпечувати необхідні умови щодо зростання попиту на нього. Розвиток економічних відносин у процесі становлення сільського зеленого туризму повинен розглядатись як підпорядкованість суспільних потреб інтересам

людей з врахуванням соціальних, організаційних, правових, управлінських та інших процесів при взаємодії яких відбувалось б досягнення синергічного ефекту.

Досвід розвинених держав, де зелений туризм успішно функціонує вже десятки років, свідчить про те, що для його розвитку потрібно створити належну нормативно-правову базу, яка б сприяла залученню до цього процесу підприємливих людей. Такий підхід дасть змогу виявити мільйони умільців, спонукатиме їх до ефективного господарювання на своїх садибах, створення затишку та належного рівня послуг.

До найважливіших чинників, що негативно впливають на розвиток сільського зеленого туризму можна віднести: недосконалість нормативно-законодавчої бази, відсутність досвіду підприємницької діяльності.

Становлення сільського зеленого туризму як системи, повинно залежати від кожної з її підсистем, які, виконуючи своє цільове призначення, повинні вирішувати проблеми соціальної сфери, зокрема створювати відповідні умови для підвищення зайнятості сільського населення, покращення їх матеріального добробуту. Організаційна підсистема повинна забезпечувати здійснення послідовності соціально-економічних заходів, спрямованих на взаємоузгодження елементів усієї системи, зокрема соціальних, економічних, екологічних, у відповідності до правових норм. Найважливішими напрямками організаційної підсистеми стратегії становлення зеленого туризму є запровадження кластеризації та розвиток підприємництва.

Реалізація стратегії становлення сільського зеленого туризму в підприємницькому середовищі повинна здійснюватись поетапно, при цьому забезпечувати сталий розвиток галузі, її економічну стабільність та екологічну спрямованість.

Важливу роль у становленні сільського зеленого туризму в умовах розвитку підприємництва повинна відігравати держава, зокрема через врегулювання питань, що стосуються вдосконалення нормативно-правової бази; забезпечення фінансового стимулювання галузі шляхом залучення вітчизняних та іноземних інвестицій; запровадження пільг мінімального оподаткування для початківців у даній сфері; вирішення питань

щодо страхування комерційних ризиків. Становлення й розвиток сільського зеленого туризму значно залежить від результативності діяльності громадських організацій, зокрема Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні, діяльність якої повинна забезпечувати підвищення професійного рівня спеціалістів даної сфери обслуговування, сприяти покращенню інформаційно-консультаційного та інноваційного спрямування розвитку галузі, здійснювати лобіювання її інтересів на вітчизняному й міжнародному ринку туристичних послуг.

Таким чином перспективи становлення й розвитку сільського зеленого туризму як організаційної форми підприємництва мають позитивні передумови і залежать від можливостей його підтримки на державному та регіональному рівнях.

Зелений туризм може мати перспективи розвитку в національних парках і природних ландшафтних зонах, що охороняються; в селах; на території фермерських господарств; зонах відпочинку та дачних територіях; у лісовому масиві; в місцях, що мають природні атракції; в межах монастирів і священних місць (наприклад, у селі Мгар Лубенського району Полтавської області); у малих містах із характерною архітектурою, побутом, культурою; біля пам'яток народної архітектури під відкритим небом.

Для успішної підприємницької діяльності на цих територіях необхідно створити інфраструктуру, щоб туристи отримували комфортний відпочинок, а навколишня природа не зазнавала негативних впливів і мала екологічну стійкість.

Україна має ряд природних та історико-культурних передумов та можливостей для успішного розвитку сільського зеленого туризму. Аналіз карти сільського туризму в Україні доводить, що туристичні зони та маршрути тяжіють до найбільш цінних елементів екологічного каркасу нашої країни - лісових угідь, чистих річок, морського узбережжя, озер і водойм, а також до архітектурних комплексів малих міст і сіл.

Зелений туризм в Україні має стати поштовхом для відродження й розвитку традиційної культури: промислів, мистецтва, народної архітектури, - усього, що складає місцевий

колерит, і що, поряд із природно-рекреаційними чинниками є не менш привабливим для відпочиваючих.

Становлення та розвиток сільського відпочинку має реальну державну перспективу і сприятиме поліпшенню соціально-економічної ситуації сільської місцевості. Зелений туризм виступає важливим чинником стабільного динамічного збільшення надходжень до бюджету, активізації розвитку багатьох галузей економіки (транспорту, торгівлі, зв'язку, будівництва, сільського господарства тощо). Сільський відпочинок в Україні за рахунок збереження етнографічної самобутності повинен набути національного значення.

Організація прийому туристів сприятиме зміцненню особистих підсобних та фермерських господарств, підвищення рівня життя населення. При цьому зацікавлені селяни більше перейматимуться проблемами збереження сільських ландшафтів і чистоти довкілля.

Висновки. Отже, сільський зелений туризм сьогодні - це надання послуг для відпочинку туристів у сільській місцевості, пов'язаного з їх перебуванням у будинку сільського господаря й використанням ресурсів місцевості, крім того це - дієвий інструмент стабільного соціально-економічного розвитку села.

Лише сільський зелений туризм у сучасних економіко-демографічних умовах здатний реально допомогти малим поселенням України вижити, адже саме малі села своєю специфічністю притягують відвідувачів.

Література.

1. Горішевський П.А. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності // Горішевський П.А., Васильєв В.П., Зінько Ю.В.; - Івано-Франківськ - 2003.

2. Сільський зелений туризм, методичні рекомендації, // [Коберніченко Т.О., Васильєв В.П., Горішевський П.А., Зінько Ю.В.] – "Аграрна освіта", 2005.

3. Куліковський Б. Задля розвитку села. // Куліковський Б., Левицька Ю. – Освіта аграрна. - 2008. - №2. - С.2.

4. Туризм і відпочинок в Україні, 11 березня 2007

[Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://travelblog.kiev.ua>